

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

27 КВІТНЯ
2023
ШОСТКА

ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

**“ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО:
РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ”**

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ VIII Всеукраїнської науково-методичної конференції (Шостка, 27 квітня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

УДК 372.862

Редакційна колегія:

відповідальний редактор – к.т.н., доцент Р.В. Закусило;
заступник відповідального редактора – к.е.н, викладач
Ю.М. Мануйлович.

члени редакційної колегії:

к.х.н, ст.викладач С.В. Тимофіїв; к.філ.н, доцент Н.Ю. Бондар;
к.пед.н., доцент Ю.М. Мар'їнських; к.е.н, ст.викладач І.В. Новикова;
к.т.н., завідувач кафедри Г.М. Худолей; к.е.н, ст. викладач О.М. Тур
к.е.н, ст.викладач І.В. Вареник;

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА
ПЕРСПЕКТИВИ: матеріали VIII Всеукраїнської науково-методичної
конференції, м. Шостка, 27 квітня 2023 року. – Суми : Сумський
державний університет, 2023. – 233 с.

Збірник містить матеріали VIII Всеукраїнської науково-методичної
конференції «Освіта, наука та виробництво: розвиток та
перспективи», що проводиться на базі Шосткинського інституту
Сумського державного університету. Тематика поданих матеріалів
охоплює широке коло питань, присвячених актуальним проблемам
сучасної освіти, науки та виробництва.

Видання корисне, викладачам, аспірантам і студентам вищих
навчальних закладів, науковим співробітникам, працівникам хімічної
промисловості, фахівцям інформаційних технологій виробництва,
вчителям загальноосвітніх шкіл.

© Шосткинський інститут
Сумського державного університету, 2023
© Сумський державний університет, 2023

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Тугай Наталія Олександрівна	к.ф.н., директор Шосткинського інституту Сумського державного університету
Нога Микола Петрович	голова Виконавчого комітету Шосткинської міської ради
Сергейко Наталія Олександрівна	начальник Управління освіти Шосткинської міської ради
Закусило Роман Васильович	к.т.н., в.о. заступника директора з наукової роботи Шосткинського інституту Сумського державного університету
Тимофіїв Сергій Владиславович	к.х.н., ст. викладач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук Шосткинського інституту Сумського державного університету
Бондар Наталія Юріївна	к.філол.н., доцент кафедри економіки та управління Шосткинського інституту Сумського державного університету
Мар'їнських Юрій Михайлович	к.пед.н., доцент кафедри системотехніки і інформаційних технологій Шосткинського інституту Сумського державного університету
Новикова Інна Володимирівна	к.е.н., ст. викладач кафедри економіки та управління Шосткинського інституту Сумського державного університету, керівник проекту Жана Моне
Худолей Георгій Михайлович	к.т.н., завідувач кафедри системотехніки і інформаційних технологій Шосткинського інституту Сумського державного університету
Середа Віта Іванівна	к.т.н., ст. завідувач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук Шосткинського інституту Сумського державного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Мануйлович к.е.н., викладач кафедри економіки та управління
Юрій Шосткинського інституту Сумського державного
Миколайович університету

Заступник голови:

Пригара к.е.н., старший викладач кафедри економіки та
Ірина управління Шосткинського інституту Сумського
Олександрівна державного університету

Відповідальний секретар конференції:

Вареник к.е.н., старший викладач кафедри економіки та
Ірина управління Шосткинського інституту Сумського
Володимирівна державного університету

Члени оргкомітету:

Павленко к.т.н., ст. викладач кафедри ХТВМС Шосткинського
Оксана інституту Сумського державного університету
В'ячеславівна

Бондар Наталія К.ф.н., доцент кафедри економіки та управління
Юріївна Шосткинського інституту Сумського державного
університету

Новикова Інна к.е.н., ст. викладач кафедри економіки та управління
Володимирівна Шосткинського інституту Сумського державного
університету, керівник проекту Жана Моне

ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НАУКОВИЙ ДОСВІД СЕЛЕКЦІОНЕРА-КОНОПЛЯРА (ВИРОВЕЦЬ В'ЯЧЕСЛАВ ГАВРИЛОВИЧ)

Базиль С.М., Базиль Б.С.

Комунальна організація «Шосткинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 12 Шосткинської міської ради Сумської області»
Шосткинський інститут Сумського державного університету
bbazil2005@gmail.com, bsm-sveta@ukr.net

У 20 – 30 роках ХХ століття тисячі гектарів посівних сільськогосподарських площ були заняті луб'яними культурами, основними серед яких вважалися коноплі і льон. Оскільки коноплі є однією із високорентабельних луб'яних культур, які довгі роки приносили золотовалютні дивіденди, рівнозначні з нафтодоларами, коноплесіючі господарства були зацікавлені в їх вирощуванні. Проте згадування про коноплі у багатьох пересічних громадян одразу асоціювалося з наркоманією і швидким та легким збагаченням. Саме тому для боротьби «з чумою ХХ століття» на створений ще у 1931 році в місті Глухові Всесоюзний науково-дослідний інститут конопель Урядом СРСР було покладено завдання дослідити властивості конопель, удосконалити методику селекції і створити високопродуктивні сорти з відсутністю наркотичної дії. У складі групи вчених установи, які працювали над виведенням нових безнаркотичних сортів конопель одну із провідних ролей відігравав Вировець В'ячеслав Гаврилович, доктор сільськогосподарських наук, професор, провідний селекціонер інституту.

Обрана тема є актуальною сьогодні, враховуючи традиційно важливе значення використання в народному господарстві вирощування конопель щодо одержання волокна, соломки та насіння, вчені різних держав вишукують нові шляхи і можливості щодо поширення посівів цієї культури. Однак, через несподіваний спалах наркоманії, що охопив всі держави і континенти, передбачені перспективи поширення посівів конопель, одержали серйозні обмеження.

Коноплі, завдяки таким властивостям, як тривкість та стійкість до гниття, знайшли широке застосування в народному господарстві головним чином щодо виготовлення канатів, шпагату, брезенту та інших виробів. Використання вторинних товарів, зокрема костриці, дозволяють віднести коноплі до числа безвідходних культур, а застосування олії з насіння в харчуванні забезпечувало в минулі роки потреби сільського населення в рослинних жирах. Досить високе накопичення целюлози відкриває нові можливості використання

конопель в якості замітника деревини, що використовувалася для виробництва високоякісного паперу та меблевих плит.

Новизна обраної теми полягає в спробі на основі матеріалів Державного архіву Сумської області, Відомчого архіву Інституту луб'яних культур НААН, інтерв'ю і спогадів, максимально об'єктивно й повно дослідити наукову діяльність відомого селекціонера-конопляря Вировця В'ячеслава Гавриловича.

Мета роботи: дослідити автобіографічні відомості, шляхи наукового росту й наукову спадщину провідного вченого.

Для досягнення поставленої мети, були визначені наступні завдання: проаналізувати автобіографічні дані відомого вченого наукову документацію ВНДІЛК; охарактеризувати основні аспекти науково-дослідної роботи; визначити основні досягнення науковця в галузі вирощування луб'яних культур.

Об'єктом дослідження є науково-дослідна діяльність провідного вченого-конопляря Вировця В'ячеслава Гавриловича.

Предметом дослідження є досягнення вченого у сфері виведення безнаркотичних конопель.

Основою джерельної бази роботи виступають особова справа вченого, протоколи засідань Вченої ради, накази, листування, розпорядження, звіти про відрядження ВНДІЛК [6]. Статті вченого у наукових виданнях, його монографії та наукові праці. Джерелом, в якому сам науковець розкриває основні етапи професійного росту, згадує роки навчання і юності - є відео-інтерв'ю з Вировцем В.Г., записане влітку 2020 року, яке зберігається в особистому архіві автора [5]. А також спогади про вченого його колег і однодумців [2; 3].

Аналізуючи діяльність колективу науковців Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур, створеного для надання ефективної допомоги важливим галузям сільського господарства, в цілому і В.Г. Вировця як невід'ємної його частини, слід наголосити на успішній реалізації накреслених планів, зокрема інтенсивного розвитку коноплярства. До них варто віднести досить вагомі результати перших титулованих селекціонерів-коноплярів – академіка М.М. Гришка, доктора сільськогосподарських наук Є.С. Гуржій та інших які були з успіхом продовжені їх колегою і послідовником – доктором сільськогосподарських наук, старшим науковим співробітником, професором В'ячеславом Гавриловичем Вировцем [4].

Завдяки активній і цілеспрямованій діяльності всього наукового колективу, який зародився в центрі конопляних полів Сіверського краю, зокрема в невеличкому провінційному місті Глухові, колишній гетьманській столиці Лівобережної України, що в кінці ХХ століття

стало відомо на весь світ про глухівські ненаркотичні коноплі як приклад успішної боротьби з наркоманією.

12 жовтня 2021 року Інституту луб'яних культур НААН виповнилося 90 років. На жаль видатний вчений не дожив до цього ювілею. Протягом всього свого життя професор Вировець В.Г. був частиною колективу однодумців, яким вдалося вивести культуру конопель на абсолютно новий рівень, створити нові сорти рослин серед яких:

одномомні, придатні для механізованого збирання;

з високим вмістом волокна, що забезпечило збільшення його виробництва у 2,0 – 2,5 рази;

з відсутністю наркотичних властивостей і в подальшому із повною відсутністю наркотичних сполук, що посприяло поверненню конопель на поля України, країн ЄС, Канади й інших після заборони їхнього культивування;

з високою насінневою продуктивністю, стабільною ознакою одномомності і повною відсутністю наркотичних сполук і олійності, що посприяло суттєвому збільшенню виробництва насіння і застосування його у якості продукту харчування;

з високою урожайністю стебел, що забезпечило можливість використання технічних конопель у якості альтернативного джерела енергії;

з підвищеним вмістом канабідіолу, канабіхромену, що забезпечило можливість використання промислових конопель з терапевтичною метою.

Всі вищеперераховані види конопель впроваджуються у виробництво не лише в Україні, а й за кордоном, а саме:

ЮСО-31 внесені до Реєстрів сортів ЄС, Канади, Казахстану та інших країн і вже більше 30 років він знаходиться у міжнародному товаровиробництві. У міжнародній методиці оцінки нових сортів на стабільність і однорідність (Женева, 2012) він слугує еталоном за 6 ознаками;

Гляна зареєстровано у Франції, Канаді, Казахстані, РФ, Уругваї, Польщі;

Глесія з підвищеною насінневою продуктивністю (біля 2,5 т/га) не має аналогів у світі, пройшов реєстрацію в Італії;

Глухівські 51 з високим вмістом волокна зареєстровано США [1].

Саме тому сучасники із вдячністю згадують імена таких видатних вчених, як: Григорій Іванович Сенченко, Павло Арсентійович Голобородько, Микола Дмитрович Мигаль, В'ячеслав Гаврилович Вировець, Андрій Павлович Дьомкін, Михайло Олександрович

Тімонін, Петро Олексійович та Анатолій Петрович Горшкови, Микола Михайлович Сидоренко, Ірина Іванівна Реп'ях, Євдокія Сидорівна Гуржій, Галина Анатоліївна Хреннікова, Антоніна Дем'янівна Бондаренко, Петро Тихонович Борисенко, Василь Іванович Пильник, Григорій Іванович Гончаров, Самуїл Симонович Воловик, Сергій Никанорович Ляшенко, Іван Логінович та Ольга Савівна Нечипоренки, Віктор Іванович Буянов, Василь Іванович Тищенко, Борис Васильович Лесик, Віра Яківна Туголукова, Григорій Романович Бедак, Марія Михайлівна Сажко, Володимир Миколайович Галушка, Петро Анатолійович Горбенко, Віктор Григорович Баранник, Любов Антонівна Лепська, Володимир Андрійович Солдатенко, Тамара Миколаївна і Віталій Сергійович Головії та багато інших [7].

Список літературних джерел

1 Базиль С.М. Наукові досягнення співробітників Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур у галузі коноплярства (1944 – 1991 рр.). Луб'яні та технічні культури: збірник наукових праць Інституту луб'яних культур. Вип. 7 (12). 2019. С. 103 – 115.

2 Вировець В. На вершині творчого злету. Народна трибуна. 2009. (№93). С.4.

3 Вировець В. Слово про вчителя (До 90-річчя з дня народження вченого, селекціонера-конопляра Г.І. Сенченка). Народна трибуна. 2007. (№6). С.2.

4 Вировець В'ячеслав Гаврилович: бібліографічний покажчик. Вип. 2. / укладачі: О.А. Жуплатова, І.М. Лайко, за ред. П.А. Голобородька; ІЛК УААН. Суми: ПП «Нота бене», 2007. 27 арк. (Бібліографічна серія «Учені Інституту луб'яних культур УААН»).

5 Інтерв'ю з доктором сільськогосподарських наук Вировцем В.Г.

6 Особова справа Вировця В'ячеслава Гавриловича. ВАІЛКУААН. пагінація відсутня.

7 Протокол розширеного засідання Координаційного и Ученого Советов, посвященого 60-летию со дня основания ВНИИЛК 30 – 31 октября 1991 года. ВАІЛКУААН. 60 арк.